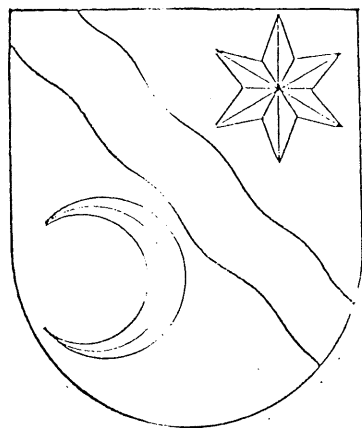

1081

RIKSINTRESSEN,
KULTURMINNESVÅRD
I RONNEBY

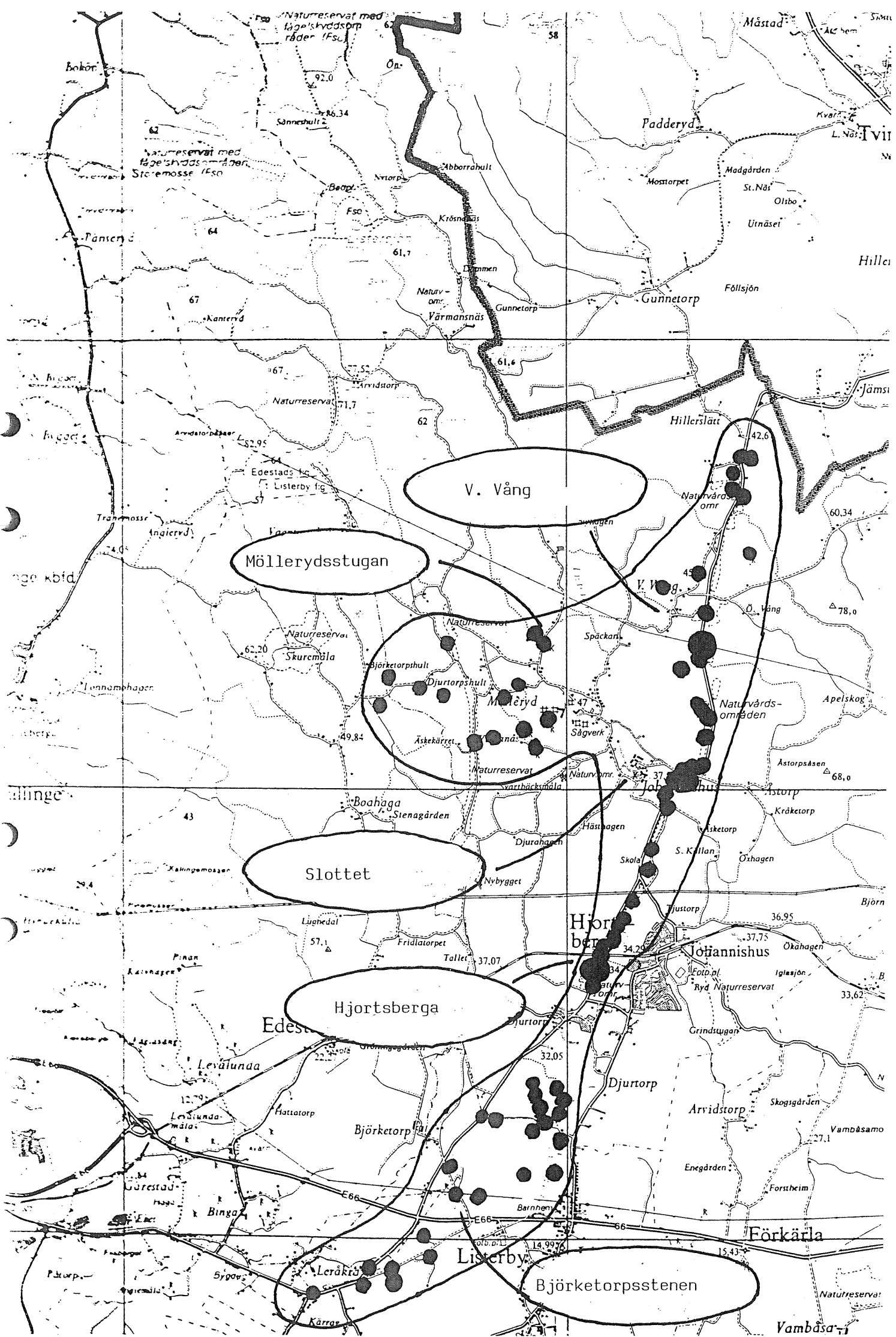
RIKSBOKRESSEN

för kulturminnesvården i

Ronneby kommun

1081.002	Ronneby Brunn, Blekan
1081.005	Bräkne-Hoby
1081.009-
010-
011	Johannishus åsar, Vång,
Johannishus gods
1081.002	Förkärla sns centralbygd
Tromtö

019,20,31

RIKSINTRESSET

Den förhistoriska bygden

Området omfattar fornlämningsmiljön på och invid Johannishus åsar samt delar av Mölleryd och Djurtorp. Det stora antalet bevarade fornlämningar speglar väl bebyggelseutvecklingen under förhistorisk tid. Fornlämningarna längs åsen utgör i flera fall ett dominerande inslag i landskapet.

RIKSINTRESSET

Godslandskapet

Godsbildningen har gett området en ännu bestående särprägel vad gäller såväl bebyggelse som markanvändning. Det omfattande, i stort kompletta byggnadsbeståndet vid Johannishus slott ger en representativ bild av verksamheten vid ett storgods. Längs den extensivt utnyttjade åsen har genom godset det betespräglade landskapet till betydande del bevarats. V. Vångs by illustrerar effekterna av den rationalisering av jordbruket, som genomfördes på 1860-talet. Byns mark lades då direkt under huvudgården. Härigenom kom bybebyggelsen att konserveras och avspeglar förhållandena före skiftena.

HISTORISK ÖVERSIKT

Naturförutsättningar:

Den del av Johannishus åsar som berörs omfattar sträckan Leråkra - Hillerslätt och angränsande delar av dalen. Åsens södra del är utsvallad och flack, medan den norra är väl utbildad med markerad profil. Stora delar är fortfarande betesmark. Den skärs av Listerbyån, som tidigare kantats av sidvalssängar. Områdena vid Djurtorp Mölleryd är mera mosaikbetonade med bruten terräng och berg i dagen.

Fornlämningsområdet:

Ca 356 fornlämningsplatser har registrerats, fördelade på 73 lokaler. 34 av dessa består av enstaka liggande gravar. De bebyggelsearkeologiska stadier som registrerats är i huvudsak senneoliticum, äldre bronsålder, yngre bronsålder/äldre järnålder och yngre järnålder. Bynamnen har förkristen karaktär, med undantag av Mölleryd som är medeltida.

Senneoliticum/ äldre bronsålder:

Vid Husakullen intill Johannishus slott undersöktes 1978 en senneolitisk hällkista. På en moränhöjd norr därom ligger en liknande anläggning. Den äldre bronsåldern är sparsamt företrädd i åsens omedelbara närhet: en stensättning i Leråkra, en hög i Djurtorp, ett par rösen i Vång, däribland ett av landets bäst bevarade kraterrösen: Stora rör. Den huvudsakliga äldre bronsåldersbygden finns i mosaiklandskapet i Djurtorp och Mölleryd med ett tiotal rösen och stensättningar vardera.

Yngre bronsålder/ äldre järnålder:

Perioden är väl representerad i hela området. Johannishus åsar framstår som det bäst bevarade området i Blekinge vad beträffar fornlämningsmiljöer från äldre järnålder, med runda stensättningar, domarringar och resta stenar som dominanter. Vid Mölleryd minner ett par domarringar om en bosättning av marginalkaraktär.

Yngre järnålder:

Under yngre järnålder koncentreras bebyggelsen till ett fåtal platser. Tre gravfält finns på åsen. Två av dessa, vid Hjortsberga kyrka och på Kasakulle, består av ca 120 resp 80 synliga anläggningar: skeppssättningar, treuddar, firsidingar, runda stensättningar, högar och resta stenar. Kontinuiteten in i medeltid ges av Hjortsberga kyrka vid det förstnämnda gravfältet.

Vid Björketorp finns Blekinges enda på ursprunglig plats stående runsten med inskrift av samgermanska runor. Den ingår i ett trestensmonument, Galta stenar.

En silverskatt, nedlagd ca 1120, bestående av 6 kg mynt och bitsilver, påträffades på 1870-talet vid stenröjning i V Vångs by.

Säkerställande-
läge:

Delar av området är naturreservat (11.1211-165-80) samt riksintresse för naturvården, NK 14.

Johannishus slott med tillhörande gårdsanläggning är byggnadsminne (1982-12-06).

Möllerydsstugan, Johannishus 1:2, är byggnadsminne (1982-12-06).

V. Vångs by utgör s.k. § 38-område enl. beslut i febr. 1983.

Runstenmonumentet vid Björketorp är gränslinjebestämt (1954-07-12).

Följande fornlämningsområden ingår i länsstyrelsens fornvårdsprogram: fornl. 47, Ö. Vång, fornl. 45-46, Kusa kulle, V. Vång, fornl. 8-9, Hjortsberga, fornl. 96, Björketorp, fornl. 89, Leråkra torp.